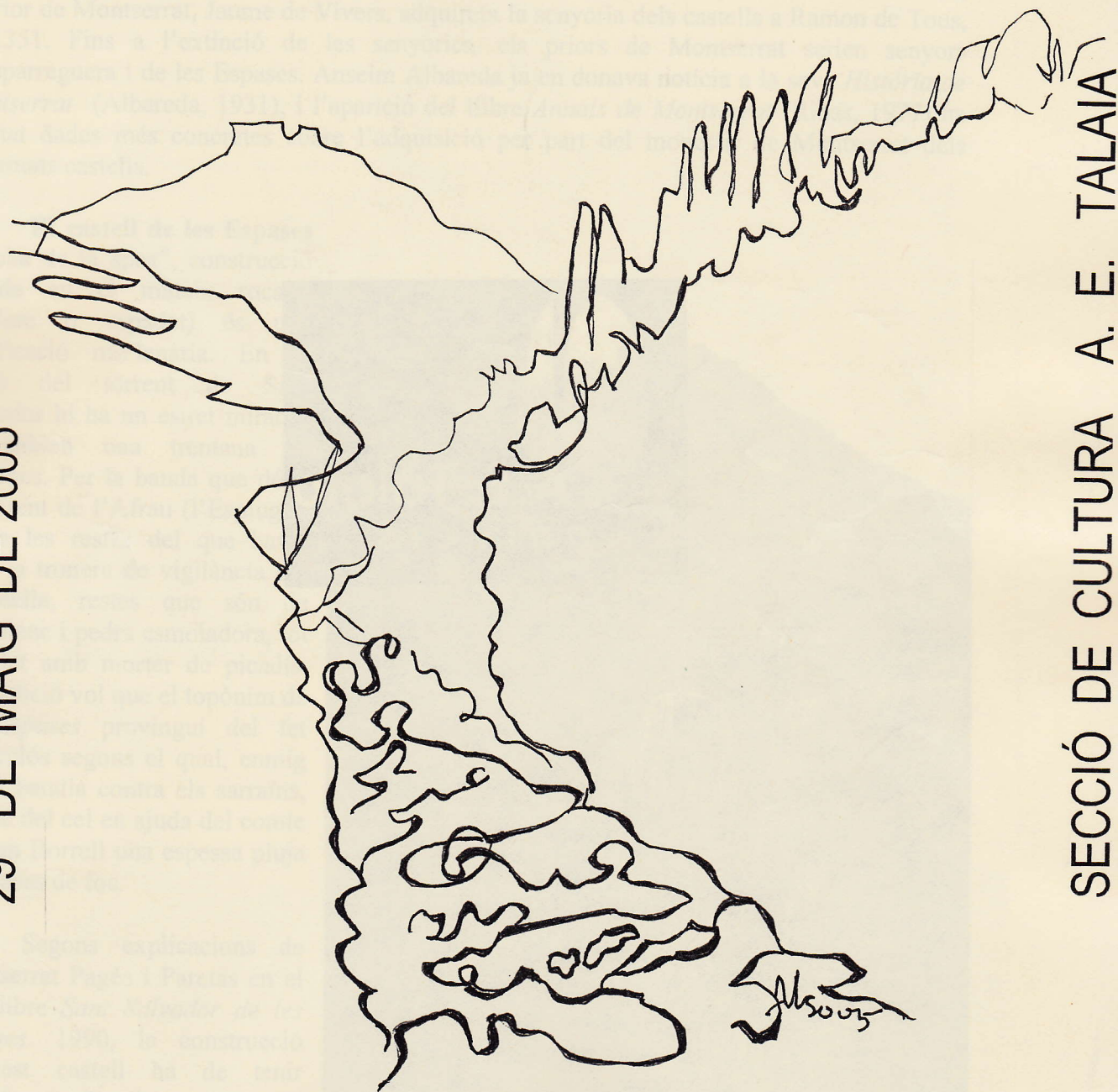

XLVII SORTIDA CONEGUEM CATALUNYA

29 DE MAIG DE 2005

SECCIÓ DE CULTURA A. E. TALAIA

SANT SALVADOR DE LES ESPASES

BAIX LLOBREGAT - VALLÈS OCCIDENTAL

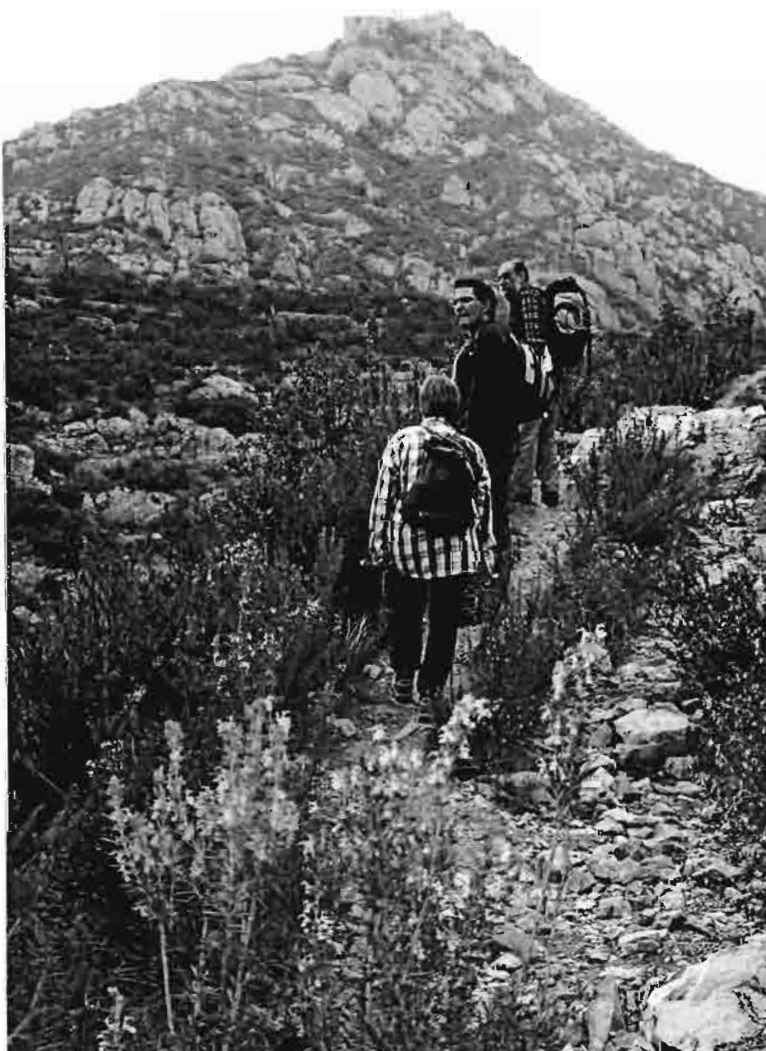

CASTELL I SANTUARI DE SANT SALVADOR DE LES ESPASES

A l'esquerra del Llobregat, al límit amb el municipi d'Olesa de Montserrat, de la parròquia del qual depèn des del 1868, hi ha el **santuari de Sant Salvador de les Espases**, amb les restes de l'antic **castell de les Espases** (part d'una torre de planta circular), documentat el 985, la senyoria del qual anà sempre vinculada amb la del **castell d'Esparreguera**. En aquesta data, Guillem d'Esparreguera, colpit per la captura de la seva muller Emma durant l'assalt sarraí de Barcelona, es lliurà a la seu de Vic, juntament amb els seus castells de les Espases i d'Esparreguera i els seus alous que posseïa a diferents llocs. A finals del s. XII n'era senyor Ramon de Guàrdia, que el 1205 testà a favor del seu fill Guillem de Claramunt i a qui deixà els castells d'Esparreguera i de les Espases. El 1229 Guillem de Claramunt donà els seus castells a Guillem de Cardona. Després d'altres vendes i alienacions, el prior de Montserrat, Jaume de Vivers, adquireix la senyoria dels castells a Ramon de Tous, el 1351. Fins a l'extinció de les senyories, els priors de Montserrat serien senyors d'Esparreguera i de les Espases. Anselm Albareda ja en donava notícia a la seva *Història de Montserrat* (Albareda, 1931), i l'aparició del llibre *Annals de Montserrat* (Ribas, 1977) ha aportat dades més concretes sobre l'adquisició per part del monestir de Montserrat dels esmentats castells.

El castell de les Espases ("rocha de la spaa", construcció basada en el mateix rocam, cinglera o espadat) és una fortificació mil·lenària. En el cantó del torrent de Sant Salvador hi ha un estret mirador on cabien una trentena de persones. Per la banda que dona al torrent de l'Afrau (l'Espluga), hi ha les restes del que havia estat la tronera de vigilància del sentinella, restes que són de pinyolenc i pedra esmoladora, tot mesclat amb morter de picadís. La tradició vol que el topònim de *les Espases* provingui del fet miraculós segons el qual, enmig d'una batalla contra els sarraïns, caigué del cel en ajuda del comte Ramon Borrell una espessa pluja d'espases de foc.

Segons explicacions de Montserrat Pagès i Paretas en el seu llibre *Sant Salvador de les Espases*, 1990, la construcció d'aquest castell ha de tenir relació amb la conquesta cristiana del territori proper, de Martorell en amunt. Segurament que, pel fet de dominar Montserrat i alguns dels antics

castells de la muntanya, es convertí en una peça clau en la reconquesta definitiva als sarraïns d'aquesta part del Llobregat. La seva importància, a més de ser inexpugnable, és que en el moment que el van bastir el van situar estratègicament; devia ser el més important dels voltants. Segons diu Àngel Manuel Hernández i Cardona en el seu llibre *Ressons de Sant Salvador de les Espases*, sigui el seu origen musulmà o cristià, la presència de la porta en arc de ferradura de l'antic castell (clarament visible en una fotografia de l'any 1925 o 1926 de l'Arxiu Històric Municipal d'Olesa), demostra que el castell de les Espases és d'època pre-romànica. La porta del castell fou matusserament apariada anys posteriors amagant l'estructura d'arc de ferradura.

Porta en arc de ferradura de l'antic castell andalusí, clarament visible en aquesta fotografia de l'any 1925 o 1926. *Fotografia de l'Arxiu Històric Municipal d'Olesa, feta per Francesc Blasi i Vallespinosa.*

Del castell de les Espases es conserven, com s'ha dit, documents del segle X, però no així de la capella dedicada al Salvador. Fins ara, el document més antic conegut sobre Sant Salvador de les Espases era el *Capbreu de les lexes fetes a Sant Salvador de les Espases*, que comprèn el període del 1353 al 1377, document conservat a l'Arxiu Històric de la Ciutat de Manresa, però un document del 1342, conservat a l'Arxiu Històric Comarcal de Terrassa, fa referència a una crida del veguer del Vallès contra Pere Pastor, primer ermità conegut de Sant Salvador de les Espases.

El santuari de Sant Salvador era l'antiga capella del castell, construïda aprofitant part dels fonaments, paret i pedres del que fou el castell. Des del 1352, quan començaren a tenir-ne cura els consellers de Manresa, prengué el caire de santuari. Abandonat després de la Guerra de Successió, fou restaurat entre 1776 i 1784. La darrera reparació important s'efectuà el 1924

pel pare Joan Solà. En l'actualitat vetlla per la seva conservació l'Associació d'Amics de Sant Salvador de les Espases, constituïda el maig de l'any 1971, amb seu a la parròquia de Santa Maria d'Olesa, però no té caràcter confessional. La major part dels socis són olesans, esparraguerins, vacarissans i terrassencs. Han estat moltes les reparacions i millores materials fetes durant els més de trenta anys d'activitat, motivades per destrosses naturals, incendis i aiguats i les bretolades de torn, malauradament presents a tot el país. Les darreres activitats foren, l'any 2000: la reparació i col·locació dins la capella de les imatges restaurades del dos Bernats, sant Bernat de Claravall (patró d'Olesa des del 1693 per vot del poble) i sant Bernat de Menthon (o d'Aosta), patró dels muntanyencs; i el 2001 l'arranjament important del camí a l'ermita.

De cara a ponent, hom pot apreciar a la façana de l'ermita un finestral que quedà cec en fer les voltes gòtiques; a la banda esquerra sobresurt el campanaret de cadireta. El portal arquejat té òculs; els carreus col·locats a trencajunt recorden les construccions romàniques. L'ermita presenta caràcter gòtic a causa d'una reforma feta en el segle XVI. La capella és d'una sola nau, de volta baixa, en principi de canó, sense absis; la paret és formada per arcs que tanquen nínxols, amb el central obert. El retaule és el substitut de les pintures murals, i és constituït per un frontó i l'arquitrau sostingut per quatre columnetes d'ordre corinti. La figura central representa el Diví Salvador assegut i en actitud de beneir el món. El retaule fou destruït l'any 1936. La predel·la és l'únic fragment que se'n pogué salvar. Ara es pot admirar, com a joia de l'art gòtic català que és, al museu del castell-cartoixa de Vallparadís de Terrassa, on fou dipositat l'any 1986.

Segons J. Solà, la característica de Sant Salvador de les Espases demostra que prové de l'Era Primària, que li posà els fonaments de finíssimes llicorelles; són de la Secundària el calcari, la virolada arenosa i la pudinga; i la Terciària l'arrodoní amb el pinyolenc multicolor.

L'ermita de Sant Salvador de les Espases pertany al terme d'Esparreguera, però eclesiàsticament depèn de la parròquia d'Olesa de Montserrat des de la cessió feta el 1868. Un angle de la capella és el vèrtex de tres masies: Puig Ventós, Horpina i can Tobella, que pertanyen, respectivament, a Olesa, Vacarisses i Esparreguera.

La restauració que es va fer el 1924 fou inaugurada el 4 de juny amb una gran festa. L'última restauració de l'interior de la capella es va fer els anys 1977-1978. El retaule original és, com hem dit abans, al museu Vallparadís de Terrassa. El primer diumenge de setembre es celebra un aplec a l'ermita. Hi ha el refugi de l'ermita obert a tothom i el menjador de l'ermita s'ha modificat recentment.

Fotografia: S. Torres.

Predel·la del retaule de la capella de Sant Salvador de les Espases, destruït l'any 1936. Aquesta part del retaule és l'únic fragment que se'n pogué salvar. Fou dipositat al museu del castell cartoixa de Vallparadís de Terrassa l'any 1986 (inventari núm. 7). La seva restauració es va fer el 1988-89. La predel·la té una llargada de 170 centímetres i una alçada de 37, i és pintada al tremp sobre fusta. És una obra menor del segle XV que denota les influències del gòtic internacional.

SANT PERE SACAMA

Olesa es formà dins el terme de l'antic **castell de Sant Pere Sacama**, documentat (Camba, Cama, s'Acama, Kama, Koma i Quadra de Camba) des del 937, que protegia el lloc després de la conquesta als sarraïns. De possessió comtal, el castell de Sacama (avui **de Sant Pere Sacama**) va ser venut pel comte Miró al seu fidel Agfred el 962; aquest noble, juntament amb la seva muller Guisla, el donà al monestir de Ripoll. Ja molt més endavant, el 1359, Pere el Cerimoniós vengué al prior de Montserrat, Jaume de Vivers, tota la jurisdicció civil i criminal i el mer i mixt imperi de la vila d'Olesa, juntament amb el castell de Sant Pere Sacama. El monestir de Montserrat posseïria en endavant i fins a la desamortització dels béns eclesiàstics del 1835 la vila d'Olesa.

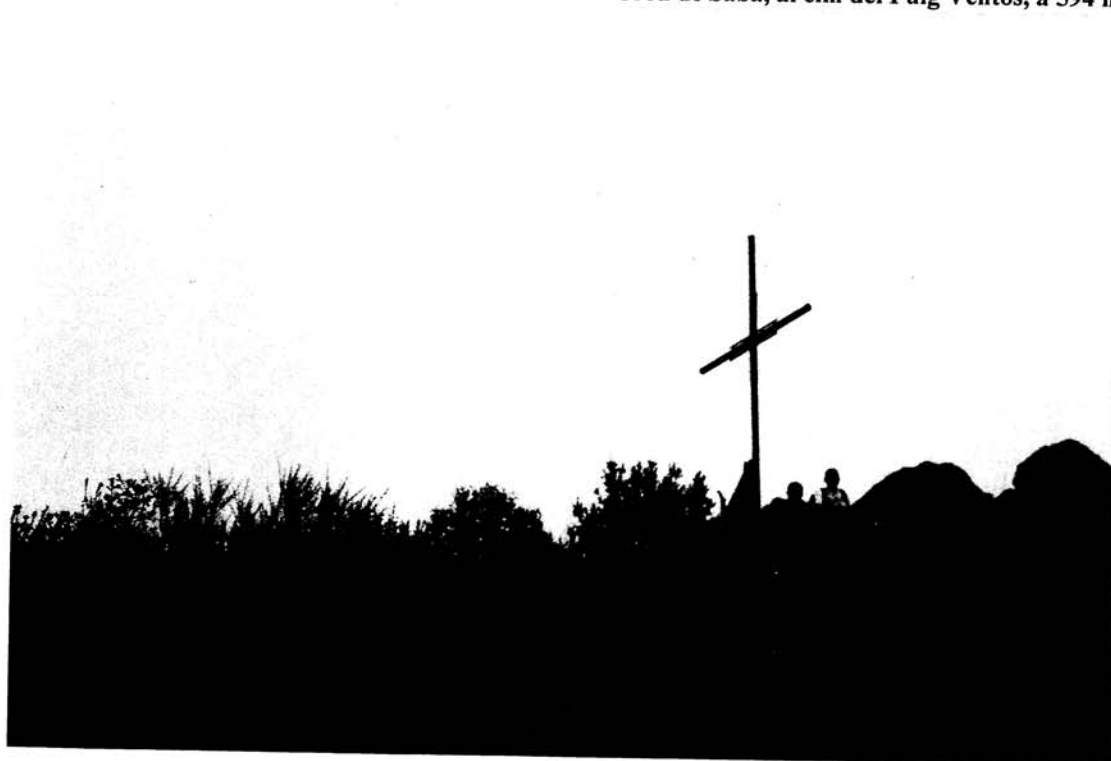

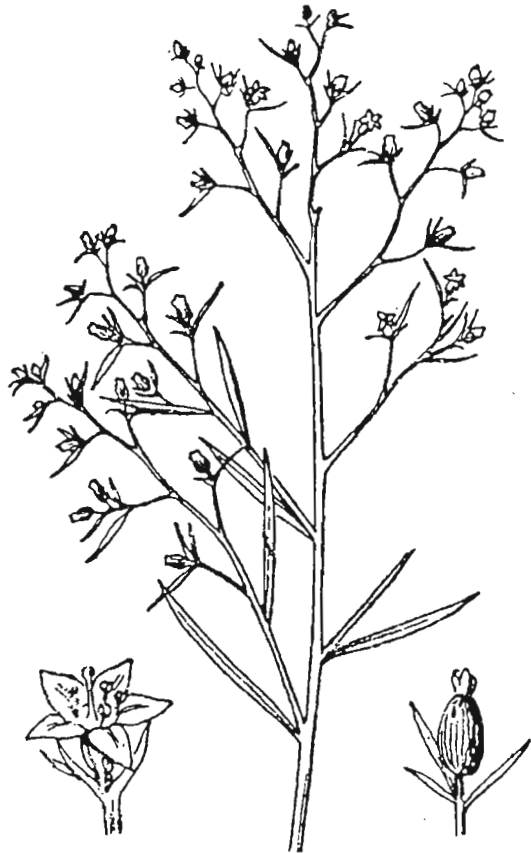
Les ruïnes de l'antic castell i de la seva capella de Sant Pere (**Sant Pere Sacama**) són emplaçades damunt un turó de 466 m que s'alça damunt la Vallfollosa, a llevant de Puig Ventós, a la zona de tramuntana del terme. La capella és de propietat privada, actualment no s'hi celebra cap aplec ni trobada. D'una sola nau, és capçada per un absis semicircular decorat amb arcuacions llombardes, del segle XI; s'aixeca a llevant del lloc que ocupava el castell. La fortificació, documentada al s. X, aprofita un espadat natural de roca per a recolzar-hi les parets de tramuntana i de migdia, seguint l'eix longitudinal vers la capella, de la qual ara és separat, però els diversos encaixos i entalladures de la roca indiquen que hi devia haver alguna bastida de fusta que unia ambdues edificacions. Les parets conservades del castell, entre roques, són d'*opus spicatum* i datables probablement al segle X. A ponent, adossat al recinte primitiu, hi ha un dipòsit d'aparell ben escairat, potser del segle XII. La ceràmica que s'hi troba, llevat d'alguns fragments del segle X, data majoritàriament dels segles XIII al XV (grisa, verda i manganès i amb ornamentació de blau cobalt). Al peu de l'antic castell existia la masia de Sant Pere, construïda l'any 1300. Dedicada a l'agricultura, posteriorment serví de corral fins al 1950; l'any 1979 els propietaris van optar per la seva demolició. Les pedres de la masia procedien del castell de Sacama i foren venudes per fer altres construccions.

EL PUIG VENTÓS, UNA RICA RESERVA NATURAL

Fa poc, la Fundació Territori i Paisatge, de la Caixa Catalunya, va comprar la finca de Puigventós, que comprèn la muntanya de Puig Ventós i zones properes, amb la finalitat de destinar-la a reserva natural i a desenvolupar-hi un ambiciós programa de gestió. Aquesta finca tenia i té, com a molló, l'ermita de Sant Salvador de les Espases. Segons Anna Casado, periodista de *Regió7*, la reserva del Puigventós, espai natural del terme d'Olesa i una part també del terme de Vacarisses, té grans valors geològics, de fauna i flora, que en fan necessària la protecció i preservació. Té una extensió de 122 ha i és situada a la zona superior de la serra que hi ha just al davant de Montserrat, i s'estén fins al popular santuari de Sant Salvador de les Espases. La reserva és inclosa dins el PEIN (Pla d'Espais d'Interès Natural) del massís de Montserrat, però no forma part del parc natural...

Creu de Saba, al cim del Puig Ventós, a 594 m

LES FLORS QUE ESCLATEN
AL VOSTRE ENTORN
L'AROMA EXHALEN
SOLS PER A VÓS,
QUE ENMIG D'ARBREDA
SEMPRE SOU FLOR,
QUE ENMIG DE GRENYES
SOU SALVADOR;
NOSTRA DELÍCIA,
NOSTRE TRESOR,
FLOR ESCOLLIDA
D'AQUEST TURÓ.

(segona estrofa de l'himne a Sant Salvador)

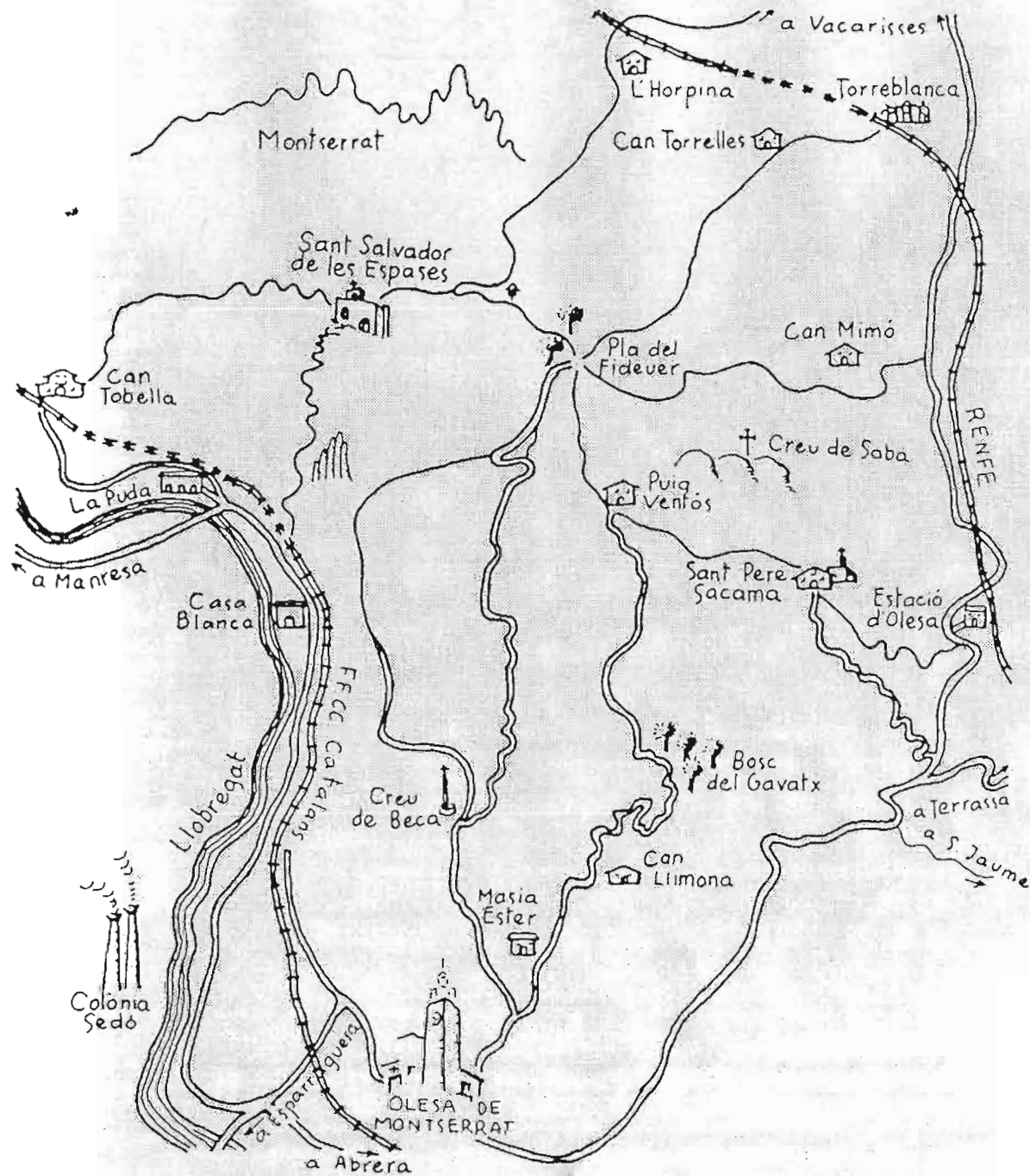
Bugiots, una planta de Sant Salvador. Dibuix de Josep Moll.

En el llibret “Ressons de Sant Salvador de les Espases”, el seu autor Àngel M. Hernández i Cardona fa esment del “Primer i Segon Pomell de Flors Salvadorenques” editats pels Amics de Sant Salvador de les Espases, il·lustrats per Salvador Bassó i Ubach i comentats pel mateix A.M. Hernández. Diuen que hi ha centenars de plantes a les immediacions de Sant Salvador i les han volgut donar a conèixer perquè els romeus i visitants de l'ermita les puguem apreciar.

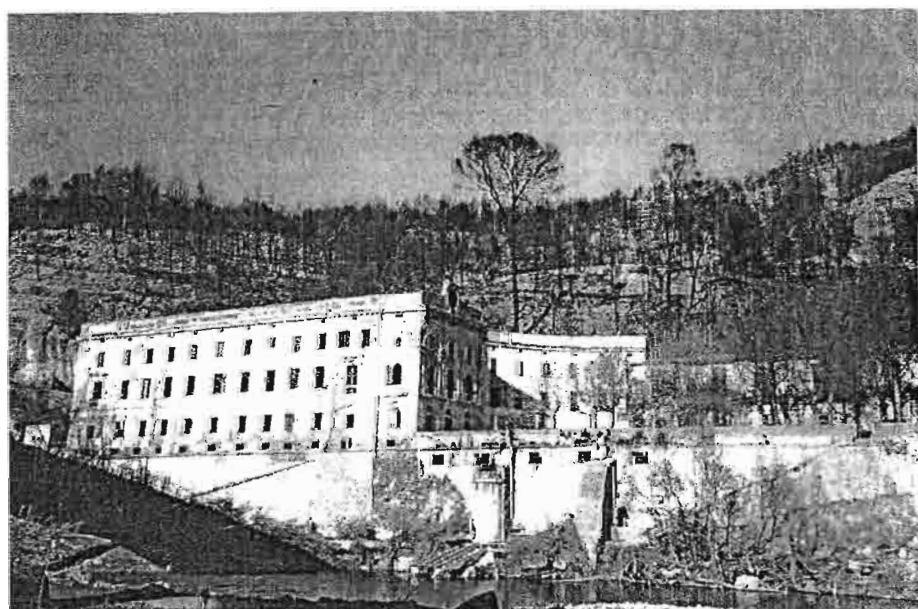
En el “Primer pomell...” (Hernández i Bassó, 2002), s'han comentat i il·lustrat deu plantes: conillets, ginesta sessilifòlia, herba de les set sagnies, lletera groguenca, lli de Narbona, lligabosc mediterrani, mallenquera, polígala calcària, roldor i senet de pobre. En el “Segon pomell...” (Hernández i Bassó, 2003), han estat aplegades les següents: arboç, cascall bord, corretjola de serp, galzeran, ginesta, gladiol de codina, ranuncle de codina, sempreviva borda, trèvol pudent i viola boscana.

A més, és clar, del ‘bugiot’, que il·lustra aquesta plana, dibuix de Josep Moll, tret de la pag. 721 del volum segon del *Diccionari català-valencià-balear*, d'Antoni M. Alcover i Francesc B. Moll. Es tracta de l'espècie *Thesium humifusum* DC., de la família de les santalàcies, anomenada en català bugiots perquè els fruits i les bràctees que els acompanyen semblen tot de monetes fent saltirons. (Segons el *Diccionari...* bugiot significa mona mascle i bugia mona femella, noms derivats de la ciutat algeriana de Bugia, ja que a través d'aquest port s'importaven durant l'edat mitjana mones i també espelmes o bugies. L'herba dels bugiots té una insignificança de fulles i poc li calen ja que és hemiparàsita, la qual cosa vol dir que agafa la saba bruta d'altres plantes i ella, amb la mica de fotosíntesi que fa, l'elabora.

Una altra planta de la família de les santalàcies present a les immediacions de Sant Salvador de les Espases és el ginestó (*Osyris alba* L.), un arbust hemiparàsit de fruits vermells.

Dibuix: M. Font

Fotografia: R. Canals

Estat actual (1995) del balneari de la Puda.

Els 8 camins que porten a l'ermita de Sant Salvador de les Espases, segons el llibret de Salvador Torres i Rosa Canals:

- Urbanització Can Serra (Vacarisses)
- Torreblanca de Montserrat (Vacarisses)
- Can Mimó (Vacarisses)
- Sant Pere Sacama (Olesa de Montserrat)
- Can Llimona (Olesa de Montserrat)
- Creu de Beca (Olesa de Montserrat)
- La Puda de Montserrat (Esparreguera)
- Can Tobella (Esparreguera)

Entiza con la Isla Montserrat

a San Feliu de Guixols, Serra Alta

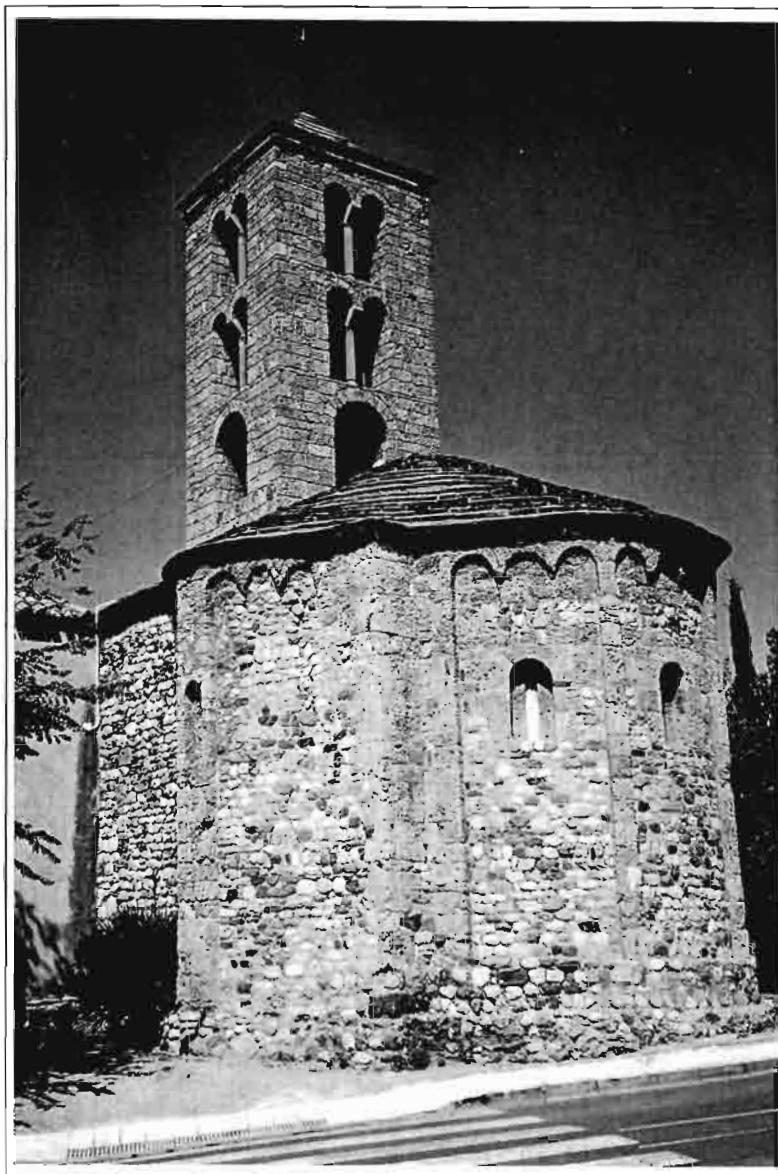
ABRERA

L'ESGLÉSIA PARROQUIAL DE SANT PERE D'ABRERA

El municipi d'Abrera és situat a la Depressió Prelitoral, a banda i banda del Llobregat. El lloc i parròquia d'Abrera, dins el terme del castell de Voltrega, pertanyien a la baronia de Castellvell de Rosanes, de la qual formà part el castell esmentat fins al segle XVI, que pervingué a d'altres mans.

El *poble* d'Abrera, entorn de l'església parroquial, es formà al llarg de l'antic camí ral de Barcelona a Lleida, a menys d'un quilòmetre de la carretera actual. L'*església parroquial de Sant Pere d'Abrera*, romànica, va ser dedicada entorn del 1110, quan el senyor de la baronia de Castellvell féu una deixa per a la susdita dedicació. La part més antiga de l'església, segons els cànons del primer

art romànic, és la capçalera, formada per tres absis disposats en forma de creu, tots tres de la mateixa alçada i ornamentats exteriorment amb lesenes i arcuacions llombardes. Les parets de la nau foren reformades al segle XII, quan hi fou construït un portal a migdia, amb arquivoltes i sengles capitells per banda sostinguts per columnes; alhora, hom allargà la nau vers ponent i sobre el tram anterior al cimbori, rudimentari, aixecà un campanar de torre amb finestres geminades. L'església fou restaurada el 1960 pel Servei de Conservació de Monuments de la Diputació de Barcelona.

ESPARREGUERA

Al sector septentrional de la comarca, el terme municipal d'Esparreguera comprèn una major part de territori a la dreta del Llobregat. La riera de Magarola (anomenada en el curs alt riera de Masquefa) fa de divisòria a migdia amb el terme d'Abrera.

La *vila* d'Esparreguera (187 m alt) és situada a la dreta del Torrentmal. Es formà a la baixa edat mitjana vora el camí ral de Barcelona. Des del 1316 hi havia una capella dedicada a Santa Eulàlia, la construcció de la qual, al pla d'Esparreguera, havia autoritzat el bisbe Ponç de Gualba a Pere Sacosta, senyor d'Esparreguera. Entre la fi del segle XVI i la primera del

XVII va ser construïda una nova **església** parroquial al lloc de l'antiga capella de Santa Eulàlia, ja que l'antiga parròquia del **Puig** restava massa allunyada de la vila. L'*església parroquial de Santa Eulàlia d'Esparreguera* fou beneïda el 1612. És un magnífic edifici bastit amb carreus de pedra de conglomerat, que segueix encara la tradició del gòtic català, bé que l'ornamentació és ja renaixentista. El campanar (que no fou acabat fins el 1636) és una esvelta torre de 61 metres que caracteritza la població i un esplèndid mirador de la vall del Llobregat, ja elogiat per Francisco de Zamora.

Com a monuments de la vila destaquen, a part de l'esmentat campanar renaixentista, l'antiga parròquia de Santa Maria del Puig (romànica, segle XI), l'ermita de Sant Salvador de les Espases, l'ermita de Santa Margarida (pre-romànic, segle X) i les restes del castell (segle X). És famosa també la representació de la Passió, els orígens de la qual cal buscar en el segle XVII.

SANTA MARIA DEL PUIG D'ESPARREGUERA

L'antiga parròquia, actualment santuari, de **Santa Maria del Puig d'Esparreguera**, documentada al segle XI, és emplaçada en una de les terrasses que dominen el Llobregat, a la riba dreta, a la sortida del congost del Cairat. Aquesta situació estratègica facilità la creació d'un punt de control del territori, *el castell d'Esparreguera*, que formava part del comtat de Barcelona. Altres castells amb els que tenia comunicació visual són el castell de les Espases (Esparreguera), el castell de Sacama (Olesa de Montserrat), el d'Olesa de Montserrat o el de Voltrera (Abrera).

En les proximitats del castell d'*Sparagaria* es creà una primitiva parròquia i un petit nucli de població, l'antiga Esparraguera. Aquesta primitiva església estava integrada dins de la xarxa parroquial que formaven les esglésies de Santa Coloma de Gorgonçana, Santa Margarida del Cairat i la del Puig.

Santa Maria del Puig féu de parròquia fins que fou beneïda la nova *església parroquial* de Santa Eulàlia a la vila, el 1612. Anteriorment, la capella de Santa Eulàlia, que havia precedit la nova església a la vila, ja havia reemplaçat l'antiga parròquia del Puig, quan aquesta restà molt malmesa pels terratrèmols del segle XV. L'església és romànica, probablement de la primeria del segle XII, bé que conserva uns murs més antics; l'absis és de planta semicircular i a l'encreuament de la nau i el transepte s'aixeca la cúpula del cimbori, sobre petxines; les voltes són de canó a la nau i de quart d'esfera a l'absis. Els braços del transepte són producte de la restauració del s. XV; per causa d'això i tenint en compte que l'existència de cimbori requereix uns suports sòlids, Josep Puig i Cadafalch, que ha estat seguit pels autors posteriors, formulà la hipòtesi que en origen en lloc de transepte de braços quadrats hi devia haver absidioles semicirculars. Unes obres recents per a la nova pavimentació del temple han revelat, però, que dessota el braç de migdia no hi ha fonamentació de cap estructura semicircular. A l'interior del temple, que restà molt perjudicat el 1936 (quan en desaparegué una talla romànica de la Mare de Déu que s'hi venerava), es conserva un fragment de pintura mural romànica.

El 1997 s'inicià d'una manera legal la recerca arqueològica al despoblat medieval del Puig, de la mà del SPAL de la Diputació de Barcelona. L'any 2002 es començaren els treballs a l'interior de l'església i aquests continuen fins al dia d'avui, treballs dirigits per l'arqueòloga Júlia Miquel i amb la tasca encomiable dels Amics de Santa Maria del Puig i el Col·lectiu Esparreguerí de Recerques.

SANTA MARGARIDA DEL CAIRAT

La capella de **Santa Margarida del Cairat** o **Saplanca** és situada sobre un espadat a la serra de Rubió, ran mateix del congost del Cairat.

És una construcció pre-romànica, del segle IX, reformada a la segona meitat del X, que es bastí la volta i es tapià la porta primitiva, a migdia. Fou restaurada el 1965 pels seus propietaris, del mas veí de Can Paloma (que en faciliten les claus per si es vol visitar), mas que al segle XVIII era conegut pel nom de Mas de la Planca Jussà.

OLESA DE MONTSERRAT

El terme municipal d'Olesa de Montserrat és situat a la capçalera de la comarca del Baix Llobregat, al límit, a llevant, amb la del Vallès Occidental. A l'esquerra del Llobregat, aquest riu fa de partió, a ponent i a migdia, amb el municipi d'Esparreguera, des del torrent de Sant Salvador, a l'antic balneari de la Puda de Montserrat, a la sortida del congost del Cairat, fins a la roca de la Mona, a migdia, on coincideix també amb el terme d'Abrera. El terme comprèn la capella de Sant Pere Sacama, on hi ha les restes de l'antic castell de Sacama, i el santuari de Sant Salvador de les Espases, just al límit amb Esparreguera, on hi hagué l'anterior castell de les Espases, històricament vinculat al d'Esparreguera.

La *vila* (124 m alt) és situada al sector més pla de la vora esquerra del Llobregat, davant el nucli urbà d'Esparreguera, a l'altra riba del riu. El poblament medieval es formà entorn de l'església parroquial i del castell d'Olesa, del qual resta part de la muralla (la base del campanar era probablement part de la fortificació); el castell fou reconstruït al s. XIV, quan la jurisdicció i el domini superior de la vila pertanyien al monestir de Montserrat, i també s'engrandí la vila. Aleshores la població era emmurallada i s'hi celebrava fira per concessió de Pere el Cerimoniós (1366). El recinte primitiu emmurallat és difícil d'identificar.

Interessant és l'Hotel Gori, avui *casa de la Vila*, un bell exemplar de l'arquitectura vuitcentista, voltat d'un parc de 4 ha, de planta quadrada amb planta, tres pisos i àtic, voltat de galeries per tres dels seus costats. Inaugurat el 1899, era lloc d'estada preferida dels qui anaven al balneari de la Puda a prendre les aigües, amb el qual hi havia un servei de diligències continu. Entre les seves activitats convé de destacar especialment la representació de la Passió d'Olesa, pel que representa d'aportació folklòrica tradicional, documentada des del segle XVII.

L'escut del prior Jaume de Vivers.

BIBLIOGRAFIA:

- Gran geografia comarcal de Catalunya, volum 8, El Barcelonès i el Baix Llobregat, Fundació Enciclopèdia Catalana.
- *Ressons de Sant Salvador de les Espases*, d'Àngel Manuel Hernández i Cardona, Edició patrocinada per l'Associació d'Amics de Sant Salvador de les Espases, Olesa de Montserrat, 2003
- *Vuit camins que porten a Sant Salvador de les Espases*, de Salvador Torres i Rosa Canals, 25è aniversari del Amics de Sant Salvador de les Espases 1971-1996, Ed. Ajuntament d'Olesa de Montserrat i Kao Corporation, Olesa de Montserrat, desembre de 1996.

(La preparació d'aquesta sortida i dossier han estat realitzats per membres de la Secció de Cultura de l'A.E. Talaia, maig del 2005).

DESCRIPCIÓ DE L'ITINERARI

LA PUDA – SANT SALVADOR DE LES ESPASES – COLL DE BRAM – PLA FIDEUER – PUIG VENTÓS (CREU DE SABA) – SANT PERE SACAMA

Horari Parcial	Horari total	Horari Parcial	Horari total
0:00	0:00	0:05	0:18
L'itinerari s'inicia a prop del km 7 de la carretera C-55 d'Olesa de Montserrat a Manresa, en un desviament que senyala La Puda 1. Uns rètols indiquen, a més de La Puda, colli de les Bruixes i Can Tobella. A l'esquerra veiem el que resta del Balneari de la Puda de Montserrat, en estat ruïnós des d'un aiguat el 1972, la serra del Cairat i com a teló de fons les muntanyes montserratines.		Passem pel costat de les agulles del Petintó (o de les Bruixes Encantades), a mà dreta. <i>(El nom de Petintó (el del propietari del terreny al qual pertanyen aquestes roques) es remunta als segles XVIII-XIX. En la part alta del terreny resten els fonaments d'una casa que pertanyia a l'esmentat propietari).</i>	
0:05	0:05	0:03	0:21
Deixem aquesta via ampla i enfilem un senderó costerut a la dreta amb els indicadors de Sant Salvador de les Espases i coll de les Bruixes. Tot remuntant el corriol ja podem albirar l'enlairada ermita al cim de la muntanya on ens adrecem. Anem pujant i rebutgem un senderó a l'esquerra que baixa.		Trobem a la dreta una roca grossa; el torrent ens queda a l'esquerra. Tram bastant dificultós a causa de les pluges que han malmès el camí.	
0:03	0:08	0:05	0:26
Creuem per sobre el túnel Casablanca dels FFGC (línia Barcelona-Manresa).		Creuem altra vegada el torrent.	
0:05	0:13	0:02	0:28
Creuem el torrent de Sant Salvador. Hi ha abundància d'esperregueres.		Trobem una cruïlla (drecera d'aquest camí)	
		0:06	0:34
		Una altra cruïlla, a l'esquerra, ens portaria a la font de Sant Salvador. Un minut després creuem el torrent de l'Afrau. El camí comença a pujar bastant fort.	

0:04 0:38
La cruïlla de l'esquerra ens portaria a l'avenc de Sant Salvador.

0:17 0:55
Trobem una cova, coneguda com la cova de Sant Salvador, però dedicada a la Mare de Déu de Montserrat.

0:05 0:60
Arribem a l'ermita de Sant Salvador de les Espases (415 m alt).
30 minuts de descans.
(Hi ha servei de bar els caps de setmana fins al migdia)

0:30 1:30
Deixem l'ermita pel costat d'una miranda. Seguim un senderó estret i esglaonat de cara a uns altres graons de les roques del davant, les roques de l'Afrau.

(L'afrau és un clot de grans dimensions. En aquest cas la natura ha posat aquestes roques al mig d'una afrau; d'aquí que en diguin "roques de l'Afrau").

0:03 1:33
A l'esquerra deixem un camí que ens portaria a la masia de can Tobella, a l'aeri de Montserrat i a Monistrol. Seguim per tram esglaonat i molt pintoresc.

0:10 1:43
Acabem el tram esglaonat. Fem cap a una pista ampla a la dreta que continua ascendint. Magnífiques panoràmiques.

0:05 1:48
Coll de Bram (les Carboneres), 448 m alt. Bifurcació de camins.

(En el coll de Bram hi havia instal·lades unes carboneres que foren actives fins a mitjan segle XIX que produïen carbó vegetal per a indústries i per a ús domèstic).

Deixem la pista ampla i ens endinsem per corriol a la dreta, que planeja. Aquest camí marca el límit entre el Vallès occidental a l'esquerra i el Baix Llobregat a la dreta. Veiem alguns senyals de color vermell.

0:08 1:56
Collet de Sant Bernat de Menton (485 m alt). Veiem una imatge del nostre patró excursionista. **(5 minuts de descans).**

0:05 2:01
Davant la imatge del sant deixem el sender pujador a l'esquerra i baixem cap a la dreta, per camí més ample i pedregós, que després esdevé més planer i estret.

A sota nostre tenim el Pla Fideuer i a l'esquerra el Puig Ventós.

(El Pla Fideuer agafà aquest nom perquè el propietari era un fideuer d'Olesa de Montserrat que tenia en aquest pla una vinya molt ben treballada i fabulosa, admirada per tothom qui passava per aquest indret. Agafà la fama i quedà batejat amb aquest nom –entre els segles XVIII i XIX).

0:05 2:06

Deixem un corriol a la dreta amb pas barrat vermell i un minut després en deixem un a l'esquerra. Continuem recte. Poc després se'ns ajunta per l'esquerra el camí que havíem deixat. Deixem novament un corriolet a l'esquerra, pujador i estret, i continuem per un més ample, senyalitzat amb pas barrat vermell.

0:02 2:08

Cruïlla del Pla Fideuer. Aquí hi ha un pal amb diferents rètols. Travessem l'ampia pista i continuem sense perdre l'orientació que portàvem. A l'inici del sender, entremig de mates de romaní, podem veure un rètol que indica a Puig Ventós i a Sant Pere Sacama. Seguim doncs aquests indicadors.

Continuant per aquest corriol podem veure a la dreta les roques de l'Afrau i l'enfilada ermita de Sant Salvador de les Espases d'on venim.

Als pocs metres d'haver iniciat el corriol decanem per un de més marcat i pujador a l'esquerra. Estem a mig vessant del Puig Ventós. A la dreta grans fondalades i pistes de muntanya. El corriol a estones planeja o baixa suaument.

0:10 2:18

Indret de la Font de la Pastora, sense indicis d'aigua. Continuem amunt, a l'esquerra.

0:08 2:26

Deixem un corriolet a l'esquerra. Nosaltres baixem. A l'inici del nostre camí hi ha senyals de color verd i groc, a més d'altres colors.

0:01 2:27

Indret de la Font del Mateu; deixem un senderó que hi porta; continuem endavant.

Poc més endavant, trobem un altre rètol que indica Creu de Saba i Puig Ventós. Enfilem aquest corriol, amunt, a l'esquerra. Hi porten diferents viaranyes, uns més drets i altres més suaus i amb giragonses.

A la poca estona podem veure, a la dreta, el que queda de la masia del Puigventós. Molt més lluny, podem començar a entrellucar, dalt d'un turonet, el campanar i ermita de Sant Pere Sacama.

Continuem pel nostre elevat i panoràmic senderó encarats a una propera creu situada al cim del Puig Ventós, és l'anomenada Creu de Saba.

0:23 2:50

Creu de Saba, al cim de la carena de Puig Ventós (594 m alt). Antigament es deia puig de Quiumà.

(10 minuts de descans)

Hi ha una placa de rajoles de ceràmica senyalant l'orientació. Al costat de la creu, a l'altre vessant, a sota d'un gran roc hi ha una capelleta amb la imatge de la Moreneta.

(La primera creu es construí de tronc de fusta l'any 1950; un incendi la va destruir. L'actual –que és la tercera– és de ferro; va ser instal·lada l'any 1970. El terreny on és situada s'anomenava en el segle XV "Sàbat", nom del propietari).

0:10 3:00

Deixem el cim i continuem per camí carener. A la dreta hi ha restes d'una fogaina. El sender, entre vegetació espessa, baixa marcadament. El camí es fa una mica més ample però el deixem aviat; així rebutgem un primer corriol mig confús a la dreta i n'agafem un segon, una mica més marcat, fortament baixador per aquest vessant de muntanya més orfe de vegetació i on encara s'hi veuen restes dels darrers incendis.

0:22 3:22

Pal indicador. Hi ha una pista més important. Girem a l'esquerra. Desemboquem al revolt d'una pista i continuem endavant en el mateix sentit que portàvem, però gairebé immediatament la deixem per trencar per un corriol, a la dreta, pujador i molt emboscats.

Poc després sortim a camp obert, al costat d'un pou i les ruïnes del mas Vilar. Continuem pel corriol que torna a enllaçar en una esplanada i una altra pista que remuntem per la dreta.

0:10 3:32

Arribem en una esplanada. A l'esquerra tenim un pintoresc indret amb una ermita pre-romànica (del 970) de propietat privada: Sant Pere Sacama (463 m alt) i restes del castell. Aquí farem **20 minuts de descans**.

(Del castell, construït amb pedra i fusta i que fou actiu del segle X al XIII, actualment només en resten part de les muralles, de construcció del tipus "opus spicatum", forma d'espiga).

0:20 3:52

Reprenem la caminada. Deixem l'ermita a l'esquerra i les ruïnes dels antics corrals i continuem en davallada per pista ampla.

0:04 3:56

Deixem un camí enrere. Si ens girem veurem una perspectiva preciosa de l'ermita que acabem de deixar, panoràmica que contrasta fortament amb la que tenim ara a l'esquerra i no gaire lluny de nosaltres: muntanyes tallades per carreteres i alguna pedrera.

0:01 3:57

Deixarem l'ampla pista per trencar per un corriol a l'esquerra, força baixador.

0:05 4:02

Creuem una pista i continuant sempre en forta davallada la creuarem tres vegades més. L'itinerari transcorre a estones entremig de pins molt alts i després per bosc ombrívol amb arbres de fulla caduca.

0:11 4:13

Carretera BV-1211 (Olesa-Vacarisses), 255 m alt. L'agafem cap a l'esquerra. Creuem la riera de Sant Jaume. Enlairada, a l'esquerra i amagada entre el bosc, podem veure encara l'ermita de Sant Pere Sacama.

0:02 4:15

Final d'itinerari davant d'uns rètols que indiquen 5 Vacarisses i a la dreta Estació d'Olesa.

